

Pomníky padlých – připomínka válečných obětí

První světová válka 1914 – 1918

První světová válka 1914–1918 mezi evropskými mocnostmi vzplála jen proto, že se křížily jejich zájmy o udržení či získání koloniálních zemí na Blízkém Východě, v Africe, Asii a Jižní Americe. Byla jen neurvalým soubojem o zdroje surovin a o uplatnění vlastního zboží na tamních trzích. Jen z tohoto důvodu bylo do nelítostného střetu zataženo 39 států.

Jediné Srbsko, sotva se osvobodivši z osmanského područí, bylo donuceno vést spravedlivou válku. Jeho svoboda a nezávislost stála v cestě dlouhodobým pangermánským plánům Rakousko – Uherské říše a Císařského Německa na proniknutí ke zdrojům ropy v Iráku a Kuvajtu přes chřadnoucí Osmanskou říši, což ovšem současně naráželo na zájmy Angličanů.

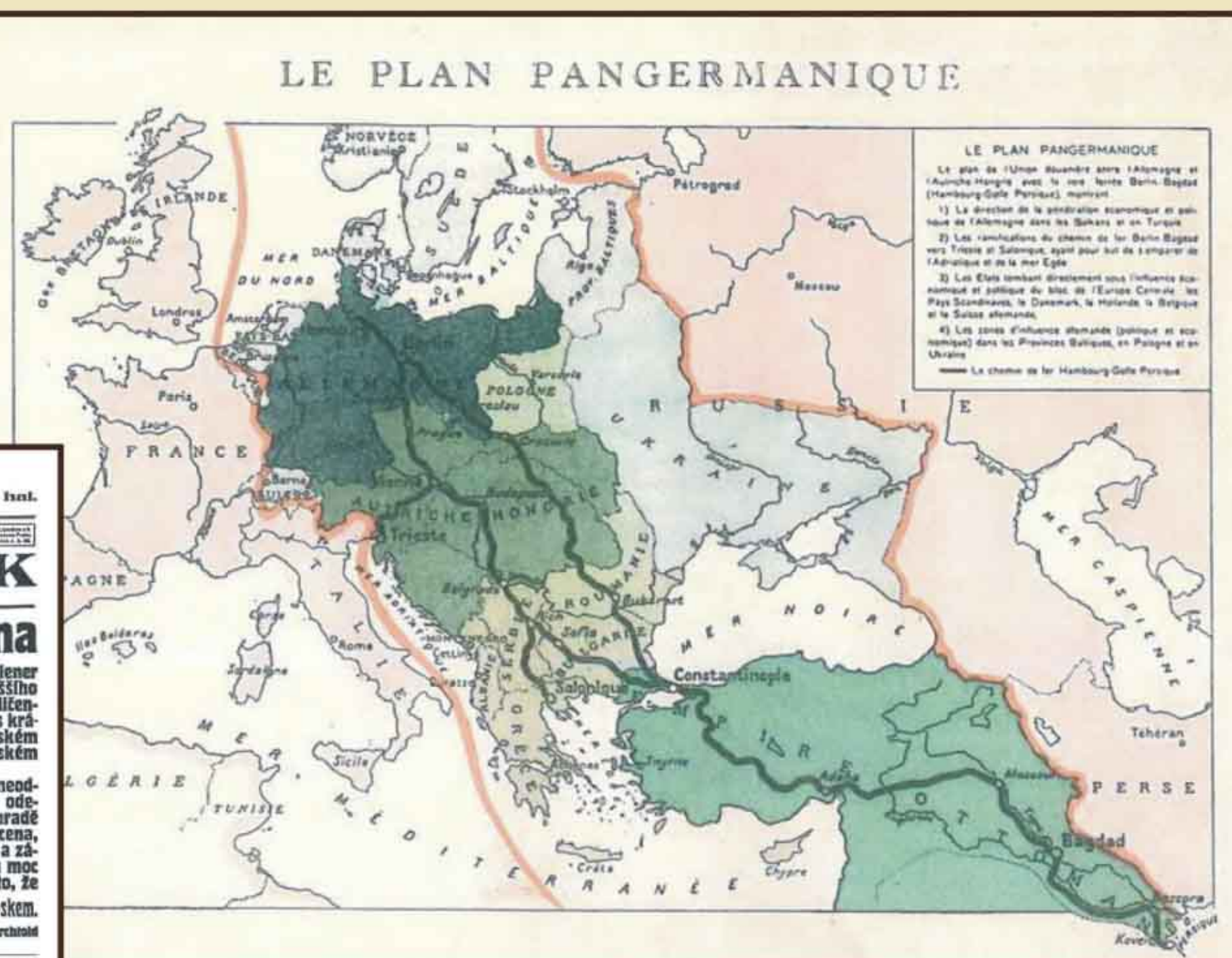
Když 28. července 1914 vyhlásilo Rakousko – Uhersko válku Srbsku, bylo to veřejností pokládáno spíše za všední a krátkou trestní výpravu na „balkánskou periferii“. Rakousko – Uherské mocnářství od svého zrodu v roce 1459 do roku 1913 vedlo třiašedesát válek a prožilo vedle 191 mírových let i 227 válečných. Nejčastěji se střetávalo s Francií, Itálií, Tureckem a Pruskem. Pouze jednou s Ruskem (1812), ale nikdy s Anglií.

Na jatka válečných polí bylo v letech 1914–1918 postupně bezohledně nahnáno oběma protivníky přes 65 milionů mužů. Z nich 20 milionů přišlo o život, 21.219.000 utrpělo zranění a šest a půl milionu se jich ocitlo v zajetí. Na pospas válečné vřavě bylo vydáno i 1.061.000 Čechů.

Apokalypsa zkázy propukla nikoliv na okraji, ale v nejcitlivějších prostorech civilizované Evropy. Poprvé v dějinách během ní došlo k masovému nasazení kulometů, ponorek, děl i jedovatých plynů, letadel a tanků. Kromě bolestné ztráty milionů mladých životů, prožitého utrpení účastníků a materiálních škod, bylo nakonec výsledkem války, kromě změn koloniálních pánů, především propuknutí sociálních bouří, zhroucení čtyř monarchií a vznik nových republik na mapě Evropy a Přední Asie.

Mladá Republika Československá záhy zjistila, že se musí nezávisle postarat o 142 tisíc válečných vdov, 252 600 sirotků a také jako účastník strany poražené beze zbytku zaplatit nemalé reparace státům Dohody.

Připomínkou válečných let 1914–1918 jsou vedle válečných hrobů, především pomníky padlých roztroušené po všech sídlech naší země i celé Evropy.

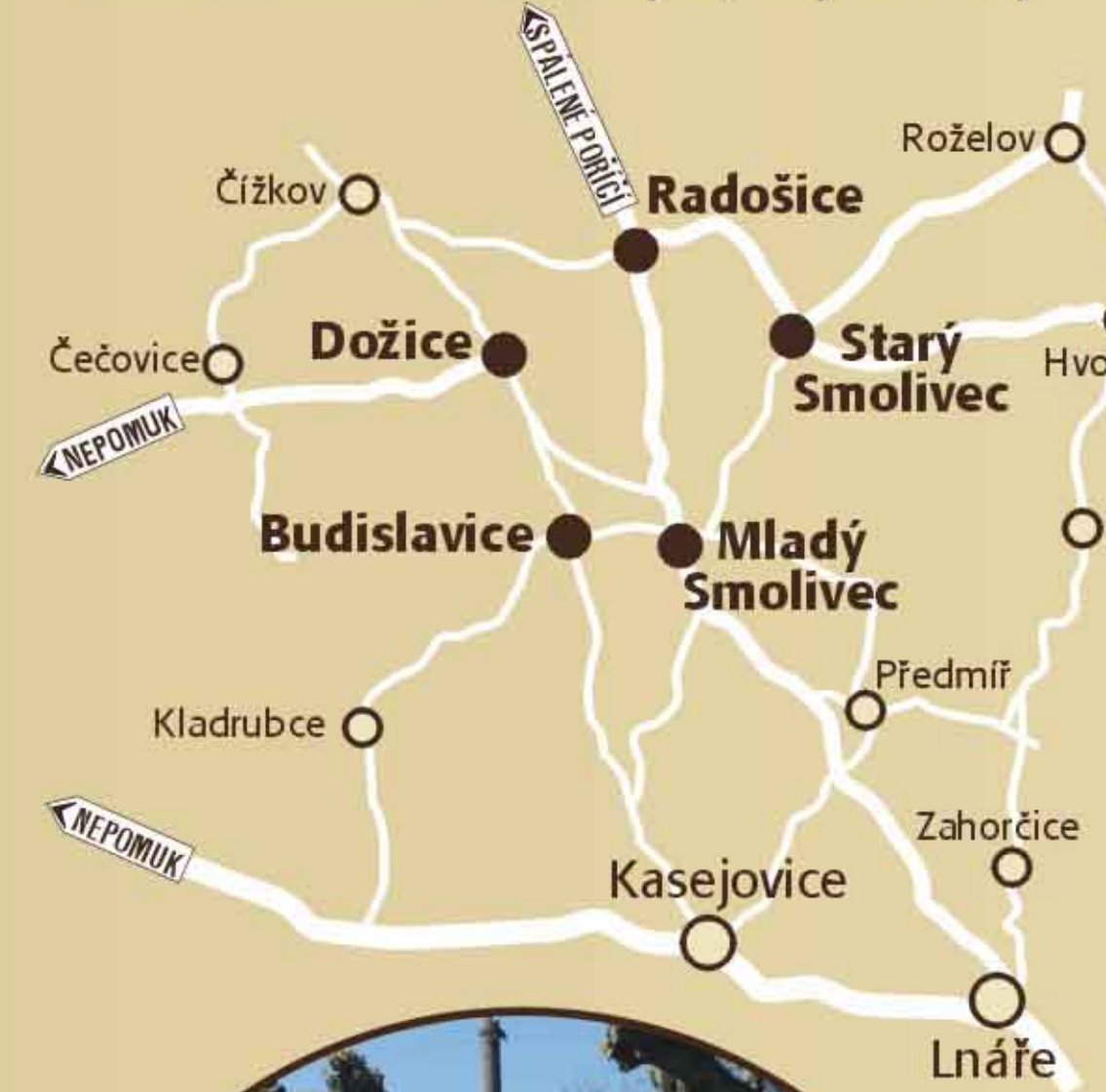
Z pěti částí dnešní obce Mladý Smolivec se z válečných polí první války nevrátilo ke svým rodinám 75 zdejších rodáků. Dvě desítky z nich dožívali s vážným zraněním.

Ve stejné době přešlo 38 zdejších rodáků do Československých legií.

K pomníkům padlých pravidelně kladly květiny a svíce jejich rodiče a sourozenci až do konce padesátých let. Jejich obětí, utrpení ani hrdinství nejsou obcí zapomenuty ani dnes.

Druhá světová válka

Je mementem hodným k zamyšlení, že ve čtyřicátých letech dvacátého století došlo k ještě nelítostnější a krutější druhé světové válce. Začala vpádem německých vojsk do Polska 1. září 1939. Trvala 70 měsíců a je do dnešní doby nejhroznější válkou v dějinách lidstva. O život připravila 55 milionů lidí. Z toho bylo 28 milionů vojáků a 27 milionů civilních obětí. 7 milionů civilistů nacisté bez soudu zlikvidovali na okupovaném území bývalého Sovětského Svazu. Ve vyhlazovacích táborech připravili o život 5 milionů Židů. Zbývající civilní oběti tvořili ostatní vězni – odbojáři, utýraní zajatci, totálně nasazení a oběti leteckých náletů. O krutosti střetu svědčí i to,

že za války bylo sestřeleno 76 000 německých a 86 000 spojeneckých letadel i první použití atomové zbraně Američany na civilní cíle v Japonsku. Hospodářské škody byly nevyčísitelné. V této válce přišli o život tři zdejší rodáci. Jejich jména jsou připomínána na místních pomnících. V katastru obce jsou i dva památníčky, označující místa, kde za druhé světové války zahynuli tři uprchlí ruští zajatci.

čest jejich památce

Starý Smolivec

Budislavice

Radošice

Dožice

Mladý Smolivec

Pro místní obyvatele měla válka 1914 – 1918 tyto důsledky:

Obec	Počet obyv. v r. 1913	Padlí a nezvěstní	Vstoupilo do legií
Budislavice	286	12	1
Dožice	493	16	14
Mladý Smolivec	393	17	7
Starý Smolivec	456	16	9
Radošice	406	14	7
Celkem	2034	75	38

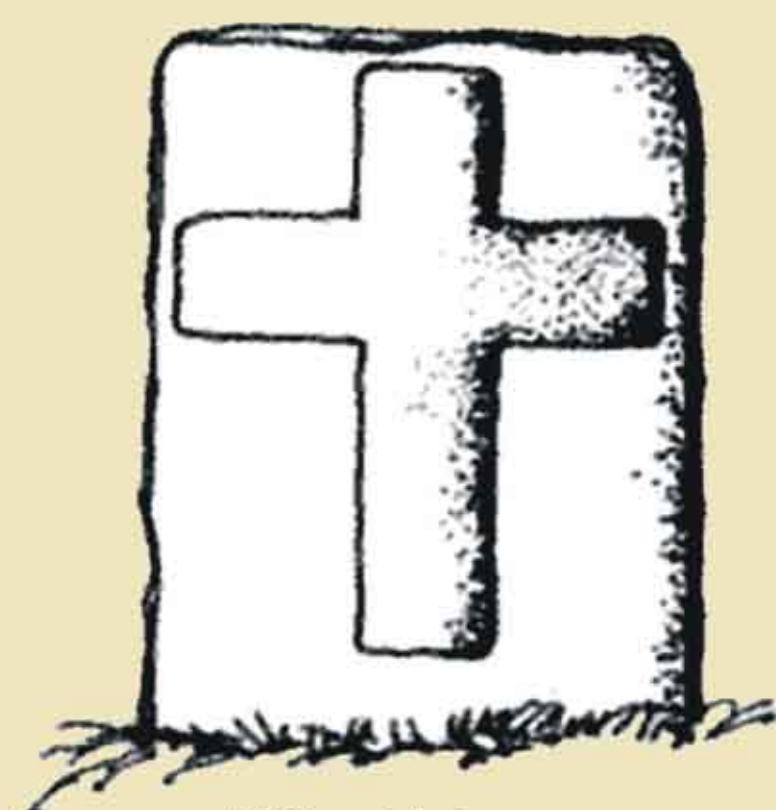
Smírčí kříže

osudy časem zaváté

Smírčí kříže

Smírčí kříže jsou svérázné památky z období doznívajícího středověku. Jsou vytesané z jednoho kusu kamene a připomínají místa tragických událostí z dávných časů. Vypovídají ale i o někdejších právu a soudnictví. Nacházejí se i v Bavorsku, Sasku, Polsku aj. U nás jsou celostátně evidovány. Zdejší památka je označena číslem 0255. Mají tvar římského kříže nebo desky s méně pracně vysekaným obrazcem kříže, ojediněle se vyskytují i v kruhové podobě.

Křížový kámen

Kamenný kříž

Kruhová stěla

Bývaly s náboženským zanícením vztyčovány na místech neštěstí s následkem ztráty života. V případech násilné smrti i jako výraz vrahova pokání. Podle tehdejšího zvykového práva mohl totiž provinilec využít zásady „Kde není žalobce, není ani soudce“. Po spáchání zločinu se proto snažil, pomocí prostředníka, dohodnout s pozůstalými na materiální náhradu. Například se zavázal propůjčit pozůstalé vdově pro její potřebu do konce jejího života kus pole, nebo jí každoročně bezplatně přispívat na živobytí určeným množstvím obilí, hrachu, brambor apod. Současně obdaroval místní faru a kostel. Duchovnímu správci předal několik loktů plátna, a pár liber vosku i peníze na odsouzení obvyklých deseti mší. V takovém případě pozůstalí na viníka nepodali žalobu. Tím unikl trestu smrti.

Kříže stavěné laiky jsou nepopsané a nedatované. Na některých je naznačena sekera či kopí nebo nůž. V 18. století se smírčí kříže začaly datovat. Se zaváděním státního soudnictví (od r 1751) a s postupným omezováním působnosti vrchnostenských soudů postupně zanikala možnost mimosoudního vyrovnání u těžkých zločinů. V roce 1765 bylo v Čechách zrušeno 350 městských hrdelních soudů a zavedeny soudy krajské. Tím byl odstraněn prvotní důvod vztyčování smírčích křížů pachateli zločinů. Dál už byly stavěny jen pozůstalými pro zachování vzpomínky. Nebo jen z náboženských důvodů.

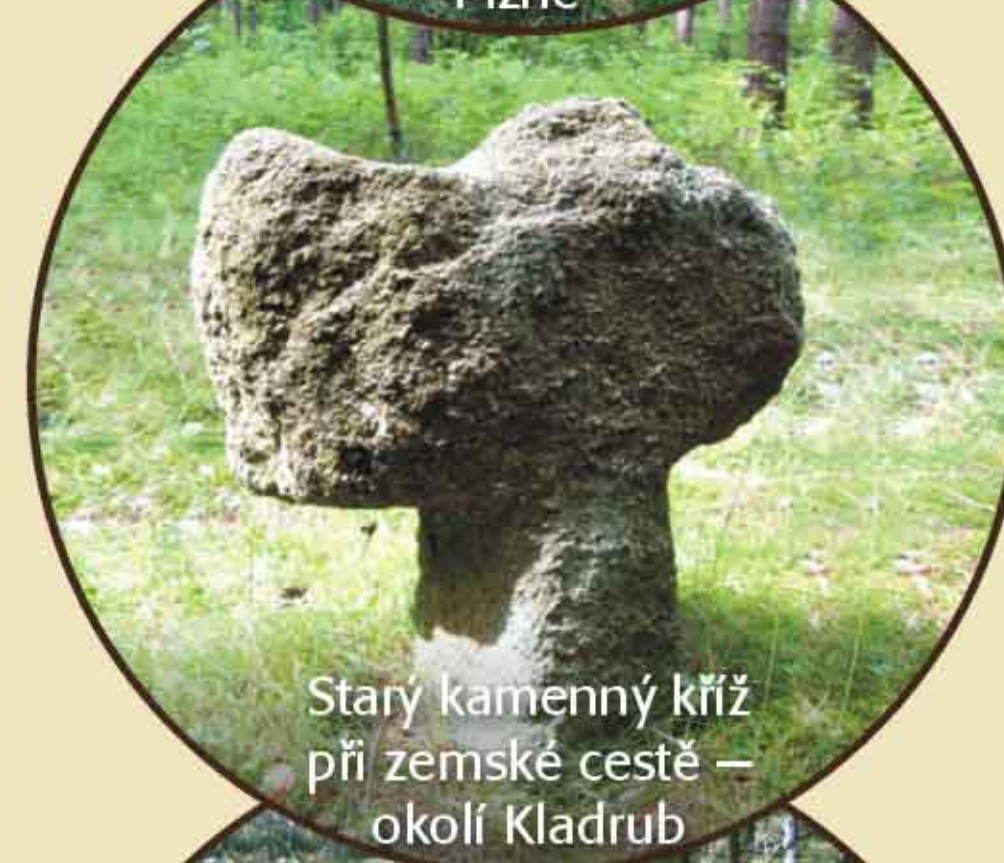
V polovině 19. stol., se rozšířil zvyk stavět boží muka s litinovými kříži. Bohatí sedláci je vztyčovali na okraji svých polí jako díkuvzdání za zrušení roboty, na důkaz zbožnosti a jako připomínku své osoby (Viz opodál stojící soukromý kříž Matějkův).

Koncem 19. století začal zájem o smírčí kříže upadat. Způsobila to zejména ztráta povědomí veřejnosti o události, které měl kříž připomínat. To potkalo téměř všechny. Některé překážely při obdělávání polí a tak byly odstraňovány.

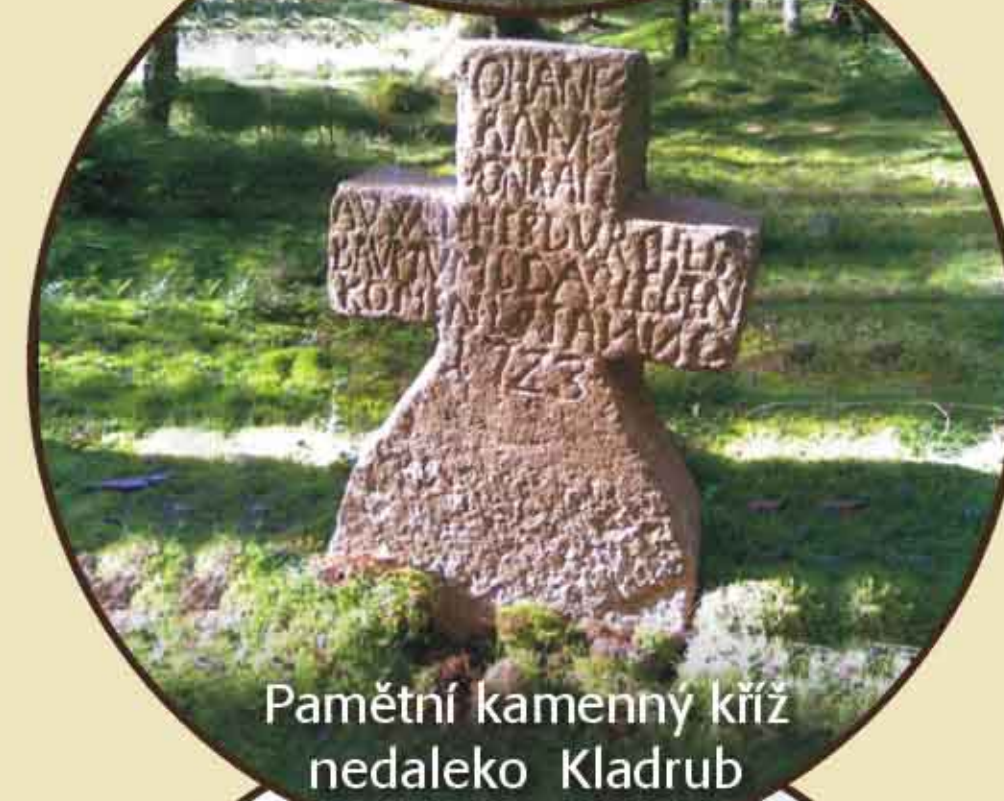
Několik dochovaných smírčích křížů v Plzeňském kraji

Křížový kámen u Dostálky na severním okraji Plzně

Starý kamenný kříž při zemské cestě – okolí Kladru

Pamětní kamenný kříž nedaleko Kladru

Křížový kámen u Šidlákovy na Poběžovicích

Původní kříž byl monolitem o výšce 115 cm.

Je ovšem možné připustit i jinou verzi. Cíp mezi cestami býval loukou náležející k chalupě zvané „U Přibylů“. Její někdejší vlastník Jan Pelech (43 let) byl 16. 3. 1734 nalezen za Radošicemi v lese rožmitálském mrtev. Dřevo na něj padlo.

Smírčí kříž Starý Smolivec

Tento starosmolivecký smírčí kříž stával až do konce padesátých let 20. stol. asi o 15 metrů východněji. Vedla kolem něj polní cesta ku vsi, ústila mezi čp. 24 a 27. Při přemísťování byl kříž nešetrným zacházením poškozen – přetržen. Dřík kříže, v nadzemí asi 80 cm vysoký, i s částí podzemní se nedochoval.

Podle legendy, kolující ještě ve třicátých letech, označoval tento smírčí kříž údajně místo pohřbu tří důstojníků uložených sem po zdejší bitvě v roce 1620. Řadoví vojáci byli pohřbeni o tři sta metrů západněji.

Vztyčení kříže více než sto let po zmíněné bitvě, mělo především nabádat ke zbožnosti. Latinská zkratka IHS (Jezus homini salvator) Ježíš hříšníků spasitel svědčí o vzdělanosti mecenáše. Na těchto památkách je spíše výjimečná.

Málo čitelné iniciály (možná W A Pb b ?) na střední části a letopočet na dolní části, nejsou spolehlivým vodítkem k jednoznačnému určení donátora ani doby vzniku. Jen naznačují, že jím mohl být některý čížkovský farář (Plebanie baptizátor)? V té době (1701–1757) Wolfgang Ondřej = (Andreas) Lavička, nebo Worel Jakub Ignác.

TENTO PROJEKT

"Památníky, paměť svědomí, svědomí paměti"

BYL SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ Z EVROPSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO FONDU PRO ROZVOJ VENKOVA

v rámci osy IV. LEADER

Programu rozvoje venkova ČR

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

